

Timo A. Leinonen¹ ja Pekka Nygren²

Suomen Metsätieteellisen Seuran retkeily Latviaan 27–29.8.2025

Leinonen T.A., Nygren P. (2025). Suomen Metsätieteellisen Seuran retkeily Latviaan 27–29.8.2025. Metsätieteen aikakauskirja 2025-25010. Tieteen tori. 5 s. <https://doi.org/10.14214/ma.25010>

Yhteystiedot ¹Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Mikkeli; ²Suomen Metsätieteellinen Seura, Helsinki

Sähköposti pekka.nygren@metsatiede.org

Hyväksytty 22.12.2025

Retkeily alkoi keskiviikkona 27. elokuuta Riian lentoasemalta. Meitä oli vastassa akateemikko Āris Jansons isäntäorganisaatiosta Latvian metsäntutkimuslaitos Silavasta.

Lentoasemalta jatkoimme matkaa linja-autolla itään Latvian keskiosiin. Matkalla Āris kertoi meille Latvian metsätaloudesta. Metsäala on 3,3 Mha, joka on karkeasti puolet maapinta-alasta. Puolet on kangasmaata ja puustosta puolet on lehtipuuta. Metsistä 10 % on tiukasti suojeltua ja 30 % löysemmin suojeltua. Latvian valtakunnan metsien inventoinnin mukaan noin yksi neljäsosa metsiköistä on yhden puulajin metsiköitä ja yksi neljäsosa on neljän tai useamman puulajin metsiköitä, joten siis noin puolet metsäpinta-alasta on kahden-kolmen puulajin metsiköitä.

Neuvostovallan romahtamisen jälkeen maanomistus on pyritty palauttamaan alkuperäisille omistajille tai heidän perillisilleen. Nykyisin metsäalasta noin puolet on yksityismetsiä ja yksityismetsälön keskikoko on noin 12 ha. Tällä hetkellä metsälön koko kasvaa, sillä suurmetsänomistajat hankkivat lisää maata. Varsinkin ruotsalaiset yritykset ovat ostaneet metsiä Latviasta. Metsäala kasvaa noin 10 000 ha vuodessa, sillä hylättyjä peltomaita metsitetään.

Metsänkasvatus on pääosin jaksollista kasvatusta, tosin uudistusalan koko on vielä pienempi kuin Suomessa. Tyypillinen vaihteluväli on 0,2–0,9 ha. Jatkuvan kasvatuksen osuus metsien pinta-alasta on noin 5 %. Itämeren rannikolla on suojametsäalue, jossa vain jatkuva kasvatus on sallittua.

Retkeilyllä käsiteltiin aika paljon metsänjalostukseen liittyviä asioita. Metsänjalostus on Latviassa aloitettu 1950-luvulla eli vain vähän myöhemmin kuin Suomessa. Jalostusohjelma on olemassa männylle (*Pinus sylvestris* L.), kuuselle (*Picea abies* (L.) H. Karst.), rauduskoivulle (*Betula pendula* Roth), tervalepälle (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.), hybridihaavalle (*Populus* spp.), lehtikuuselle (*Larix* spp.), tammelle (*Quercus robur* L.) ja lehmukselle (*Tilia cordata* Mill.).

Jokaisenoikeudet ovat Latviassa varsin samanlaiset kuin Suomessakin, tosin leiriytymisoikeutta ei ole. Puuta korjataan Latviassa noin 17 Mm³ vuodessa. Tärkeimmät tuotteet ovat vaneri, pelletit, puutalot, sahatavara, liimapuu ja lastulevy.

Mielenkiintoisena yksityiskohtana kuultiin, että Latviassa kehitettiin hakkuukonetta ja kuormatraktoria 1960- ja 1970-luvuilla samaan aikaan kuin Suomessa ja Ruotsissa, mutta ongelmaksi muodostui hydraulikkaosien huono saatavuus Neuvostoliitossa.

Matkan varrella huomio kiinnittyi maaston tasaisuuteen. Peltojen ja metsän suhde muistuttaa enemmän Pohjanmaata kuin Itä-Suomea. Uudistusalat ovat usein suorakulmaisia, joka lieenee pienen tilakoon vaikutusta. Huomiota herättävät kohteet, joissa taimikonhoito on selvästi tehty meillä harvinaisen pääpuulajin tervalepän, harmaalepän (*Alnus incana* (L.) Moench) tai haavan (*Populus* spp.) hyväksi. Kanadanpiisku (*Solidago canadensis* L.) on hyvin yleinen vieraslaji tienvarsilla ja myös metsissä.

Matkamme ensimmäinen maastokohde oli entiselle pellolle vuonna 2012 perustettu kasvatustiheyskoe. Koeruuduilla vaihtelivat viljelytiheys ja puulaji, hybridihaapa, tervaleppä ja rauduskoivu. Maaperä oli hienojakoista ja aluskasvillisuus suomalaiseseen silmään rehevää. Parhaissa koeruuduissa puustoa oli nyt $120 \text{ m}^3 \text{ ha}^{-1}$ ja harvennus on suunniteltu ensi talveksi. Tällä kohteella aloitettiin keskustelu perimän vaikutuksesta puun laatuun, varsinkin oksaisuuteen. Teemaa jatkettiin seuraavilla maastokohteilla. Latvialaisten tulosten mukaan oksaisuus on voimakkaasti periytyvä ominaisuus. Tämä vähä- ja hento-oksainen perimä mahdollistaa harvemman kasvatustiheyden.

Seuraavaksi tutustuimme lannoituskokeisiin. Oksaisuuslaadun osalta palattiin edellisen kohteen kanssa yhteneviin havaintoihin. Tällä kohteella näimme mielenkiintoiset ”demonstraatiolankut” (kuva 1), joiden avulla voitiin havaita lannoituksen vaikutus sekä paksuus- että pituuskasvuun

Kuva 1. Akateemikko Äris Jansons esittelee lannoituksen vaikutusta kuusen paksuuskasvuun ja runkomuotoon Mežolen tutkimusmetsässä. (Suomen Metsätieteellinen Seura / Pekka Nygren, CC BY-SA 4.0).

ja runkomuotoon. Päivän kolmantena teemana oli hiilitase, varsinkin turvemailla. Päivän viimeinen kohde oli vuonna 2021 tervalepällä metsitetty turvemaapelto. Kohteessa hiilitasetta oli seurattu tarkasti ja havaittu, että kun heinäys voitiin lopettaa, kääntyi taimikko hiilen lähteestä nieluksi.

Illalla majoituttiin Silavan metsäasemalle Vētrainessa ja läheiseen majataloon. Metsäsemaa käytetään tutkijoiden majoittamiseen ja opiskelijoiden kenttäkurssien tukikohtana. Vakituista tutkimushenkilöstöä asemalla ei vaikuttanut olevan. Asema on hyvin varusteltu ja viihtyisä, mutta pieni. Siksi osa seurueestamme majoittui läheiseen majataloon.

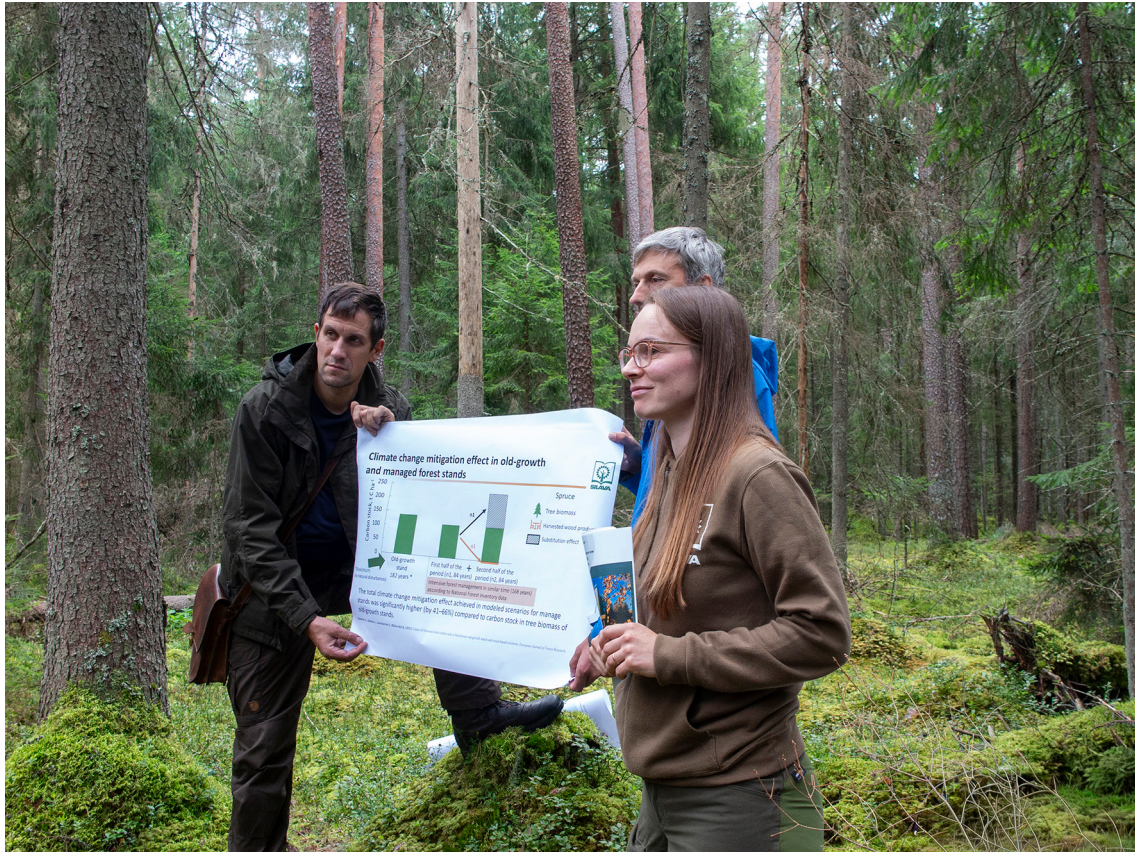
Torstaina liikuimme Jaunkalsnavan tutkimusmetsässä. Kasvupaikat olivat lähempänä suomalaisen metsämaan viljavuutta. Latviassa on tutkimusmetsiä yhteensä 34 000 hehtaaria eri puolilla maata. Ne muodostavat hallinnollisen kokonaisuuden, Latvian tutkimusmetsän, jonka alueella tutkimus on metsän ensisijainen käyttö. Jaunkalsnavan tutkimusmetsä on yksi suurimmista yhteisistä tutkimusmetsälöistä.

Pyökki (*Fagus sylvatica* L.) ei ole Latviassa luontainen puulaji, mutta pyökin viljelyyn on ollut mielenkiintoa jo 1800-luvulla. Viljelyssä käytetyt siemen alkuperät ovat Saksan ja Puolan pohjoisosista sekä Tanskasta. Pyökkimetsiköt ovat yleisempiä maan länsiosissa. Kirjallisuudessa esitetään -30°C pakkasen pyökin selviytymisen kannalta kriittisenä rajana. Latviassa pyökki on diversiteettipuu ja harrastus. Pyökki nähdään kuitenkin tulevaisuudessa merkittävänä puulajina, koska pluspuuohjelma on olemassa. Pyökin luontainen leviäminen on hidasta.

Tutustuimme Latvian koillisimpaan pyökkimetsikköön (kuva 2). Metsikkö on perustettu vuonna 1983 istuttamalla verhopuuston alle. Taimet on kasvatettu Länsi-Latviasta kerätystä siemenestä. Verhopuusto on mäntyä, kasvupaikka suomalaisen käsityksen mukaan lehto. Verhopuustoa on poistettu varovasti vaiheittain ja mäntyjä on edelleen jäljellä.

Kuva 2. Männyn alikasvokseksi istutettua pyökkiä Jaunkalsnavan tutkimusmetsässä. (Suomen Metsätieteellinen Seura / Pekka Nygren, CC BY-SA 4.0).

Kuva 3. Tutkijatohtori Laura Këniņa (oik.) hoiti retkeilyn käytännön järjestelyt Latviassa. Tässä hän esittelee Jaunkalsnavan tutkimusmetsässä väitöskirjatutkimustaan vanhojen metsien hiilitaseesta. Vasemmalla Silavan vanhempi tutkija Roberts Matisons (Suomen Metsätieteellinen Seura / Pekka Nygren, CC BY-SA 4.0).

Iltapäivän aluksi kuulumme esitykset vanhojen metsien hiilitaseesta ja metsäpaloista Latviassa (kuva 3). Viimeisellä maastokohteella tutustuttiin okakaarnakuoriaiseen (*Ips acuminatus* Gyll.). Latviassa on havaittu tilanteita, joissa okakaarnakuoriainen onnistuu tuottamaan kesän aikana kaksi sukupolvea. Silloin okakaarnakuoriainen voi tappaa puustoa.

Iltapäivällä palattiin Vētrainen metsäasemalle, jossa pidettiin seminaari ja nautittiin sen jälkeen juhlayö-päivä. Seminaarissa pääsivät ääneen myös suomalaiset osallistujat.

Perjantain aamupalalta suuntasimme takaisin kohti Riikaa. Salaspilsissä tutustuimme Silavan ”pääkonttoriin”, laboratorioihin ja kasvihuoneisiin. Laboratorioiden tutkimustoiminta on varsin laaja-alaista aina maa-ainesten hiilipitoisuuden mittaamisesta susien DNA-analyysiin asti.

Iltapäivän ohjelmasta vastasi Rigas Meži, Riian kaupungin metsäosasto. Kaupunki on 63 000 metsähehtaarillaan Latvian toiseksi suurin metsänomistaja, valtion jälkeen. Kaupungin metsänomistuksen historia juontaa aina 1200-luvulle asti. Osa metsistä sijaitsee varsin kaukana kaupungin rajojen ulkopuolella.

Ensimmäinen kohde, Jugla, oli männikkökangas, jota uudistettiin pienaukkohakkuuna. Myös hakkuutähteet oli korjattu. Toinen kohde, Šmerla (kuva 4), keskustan ja Riian lahden välissä, oli enemmän puistometsän ja virkistysalueen kaltainen. Korjuun jälkeen polkuverkosto oli kunnostettu. Vaikka kohde oli kenttäkerroksen kasvillisuuden perustella ravinteikas, puusto oli pääosin mäntyä. Isännät totesivat, ettei kuusialikasvosta synny, koska lähimmät kuuset kasvavat ”kaupungin rajan takana”. Retkeilyn viimeinen kohde oli Skultessa, lähellä lentoasemaa. Hiekkaharjulla kasvavaa männikköä oli uudistettu pienaukkoina. Tällä kohteella tuli esille, että yli 25 % kaltevilla rinteillä ei korjata puuta.

Kuva 4. Retkeilyn osanottajia kahvitauolla Riian kaupungin metsässä Šmerlassa. (Suomen Metsätieteellinen Seura / Pekka Nygren, CC BY-SA 4.0).

Sää suosi meitä, saimme retkeillä loppukesän leppoisassa ja vähäsateisessa säässä. Ohjelma oli tiivis ja mielenkiintoinen, aikataulut toimivia. Latvialaiset hoitivat käytännön järjestelyt asiallisesti ja mutkattomasti.